Provincie Oost-Vlaanderen
Culturele Bibliotheek

MEDEDELINGEN HEEMKRING OKEGEM

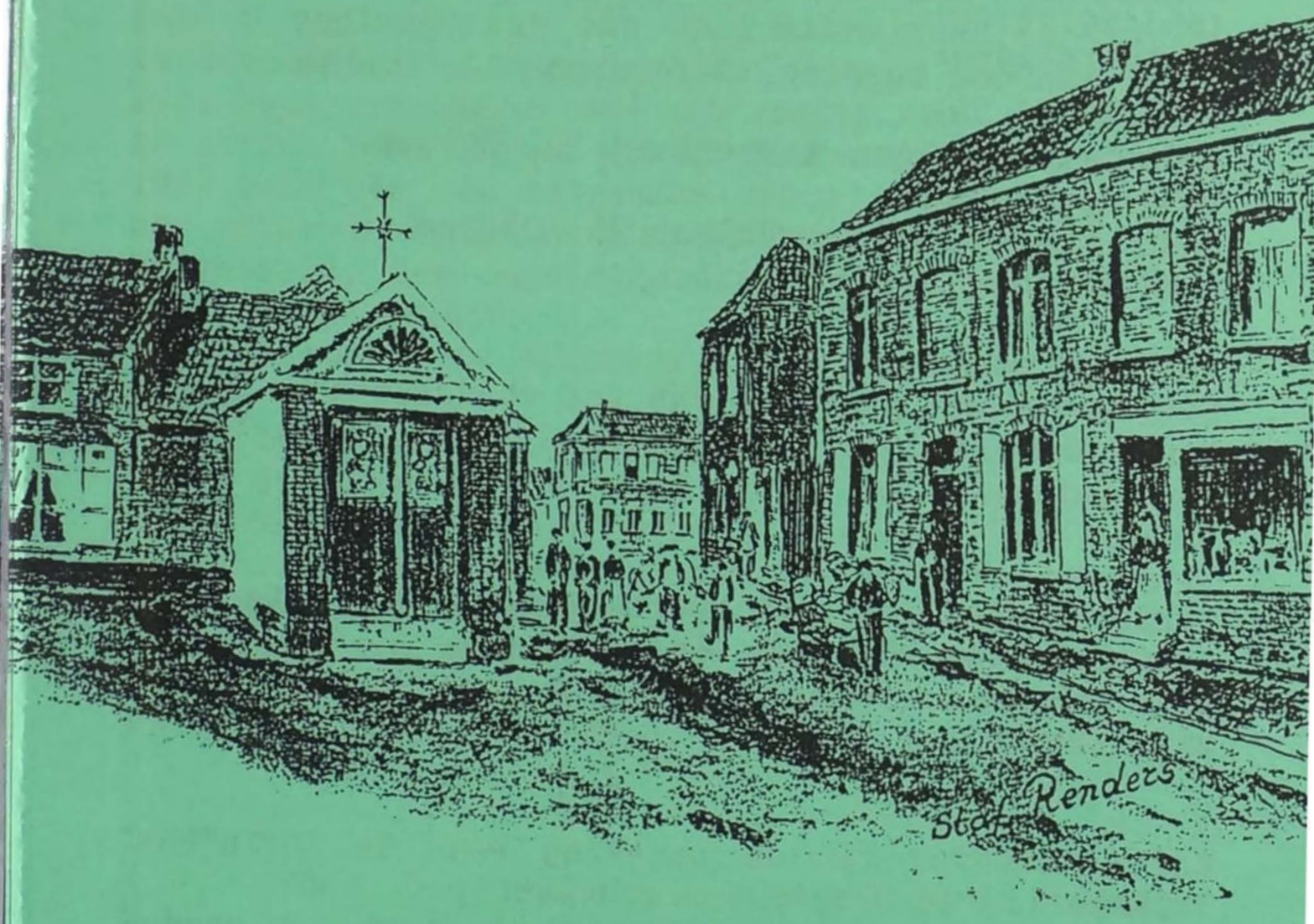

18de Jaargang, 1993, Nr. 1
VERSCHIJNT DRIEMAANDELIJKS

BESTUURSLEDEN

Voorzitter: Herman Van Isterdael, Idevoordelaan 27, Okegem
(054/32.23.02)
Secretaris: Patrick Praet, Rode Kruisstraat 19, Ninove
(054/32.71.58)
Penningmeester: Suzanne Van der Speeten, Hazeleerstraat 19, Okegem
(053/66.76.89)
Bestuursleden:
Jozef Van der Speeten, Guldenboom 12, Okegem
(054/33.55.75)
Godelieve De Deyn, Kouterbaan 34, Okegem
(054/33.48.70)
André Segers, Idevoordelaan 25, Okegem
(054/33.65.68)

Uitgegeven met de steun van het stadsbestuur van Ninove en van het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen.

Verantwoordelijke uitgever: Herman Van Isterdael
Idevoordelaan 27, 9400 Okegem-Ninove
Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

Kaft: Tekening van de omgeving waar de Christene Volkspartij te Okegem gesticht werd.

VOORGESCHIEDENIS EN STICHTING VAN DE CHRISTENE VOLKSPARTIJ

door Jozef Van der Speeten

1. Bij de viering van honderd jaar "Christene Volkspartij".

Deze bijdrage handelt vooral over "De Roelanders" omdat deze groep christendemocraten de daensistische beweging voorbereid en meebeleefd hebben. De Roelanders zijn de eersten geweest die "onderdak" hebben verleend aan een anti-katholieke en christendemocratische stroming die zich in de 19de eeuw over heel Vlaanderen aan het vormen was.
De streek rond Ninove was in de tweede helft van de 19de eeuw één van de armste van Vlaanderen: er was een verarmde landbouw, een doodbloedende landelijke nijverheid, een ongeletterdheid die erger was dan waar ook in België.
Hoe ontstond deze stroming, het zogenaamde Roelandisme?
Zowat overal in Vlaanderen waren er groepjes gelovigen die door studie, lectuur en hun contacten met het academisch milieu tot de vaststelling kwamen dat het ook anders kon. In het Ninoofse vonden zo'n mensen elkaar en kregen hun ideeën een kans. Het belang van de Roelanders is niet te onderschatten in de voorgeschiedenis, de eigenlijke geschiedenis en de nageschiedenis van de daensistische beweging.[1]

---

[1] Voor het samenstellen van deze bijdrage hebben we dankbaar gebruik gemaakt van volgende werken: **Van Isacker, Karel**, Het Daensisme. De teleurgang van een onafhankelijke christelijke arbeidersbeweging in Vlaanderen, 1893-1914, Antwerpen, 1959. **Wils, Lode**, Het Daensisme. De opstand van het Zuid-Vlaamse platteland, Leuven, 1969. **Daens, Pieter**, Priester Daens, volksvertegenwoordi-

Honderd jaar geleden, in april 1893, stichtte de Aalsterse drukker en weekbladredacteur Pieter Daens samen met zijn vrienden uit de streek van Ninove te Okegem de "Christene Volkspartij". De broer van de drukker, priester Adolf Daens, die hem al enige tijd hielp bij het journalistiek werk, schreef het programma. Zo werden de gebroeders Daens samen met de Roelanders definitief "voormannen" in de sociale strijd. Hun beweging werd hevig bekampt en vervolgd, de priester werd door zijn geestelijke overheid uit zijn ambt ontzet. Maar hun ideeën bleven leven en overstegen de grenzen van hun stad en streek. Het daensisme ontwikkelde zich tot één van de stuwende krachten in de ontvoogding van het Vlaamse volk. Priester Daens groeide tot een bijna legendarische figuur die nu nog velen kan bezielen. Het eeuwfeest van de stichting der Christene Volkspartij nodigt ons vooral uit tot reflectie omtrent de tijd en omstandigheden waarin deze partij is ontstaan.

2. De christendemocratie in de streek van Ninove: de Roelanders

Het daensisme is niet te Aalst ontstaan maar in de streek van Ninove onder de impuls van de haast onbekende Jan Baptist van Langenhaeke. Deze persoon

---

ger voor Aalst en Brussel. Zijn leven, zijn Strijden, zijn Lijden, zijne Dood en verheerlijking, Aalst, 1909. **Verdoodt, Frans Jos**, Het Daensisme in het arrondissement Aalst, Dendermonde, 1974. **Verdoodt, Frans Jos**, Het loon van de werkman, 1991. **Boon, Louis-Paul**, Pieter Daens, of hoe in de negentiende eeuw de arbeiders van Aalst vochten tegen armoede en macht, Amsterdam, 1971. **Omtrent Daens**, De Standaard, 1992, 71 p. **Daens vandaag. Tijdschrift in het Priester Daensfonds.**

was advocaat en hereboer, en eigenaar van twee hoeven te Appelterre-Muilem. In de handen van deze idealist, die helemaal niets voelde voor het "boeren", ging het bedrijf ten onder. De advocaat bekommerde zich weinig om zijn boerderij en pleiten deed hij evenmin. Hij gaf echter gratis raad en inlichtingen aan wie er hem vroeg. Eén van zijn hofsteden had hij tot studiehuis ingericht. De meest begaafden onder de volksjongens van de streek nodigde hij bij zich aan huis en wekte hun interesse voor boeken en studie. Het hof van "den advocaat" werd een mini-universiteit waarvan de eigenaar rector en professor was. Van Langenhaeke bezielde eenvoudige landbouwerszonen en andere lieden met zoveel zelfvertrouwen en wilskracht dat velen onder hen op eigen houtje universitaire titels behaalden. In de rommelige studeerkamer van de boerderij te Muilem werden tientallen diploma's veroverd van o.a. landmeter, ingenieur, advocaat en notaris. Deze jonge mannen vormden een "vriendenkring" die zich onder de leiding van de meester klaarmaakten om voor het gewone volk te werken en het op te tillen uit hun onwetendheid en ellende. Van Langenhaeke was een "democraat", hij voelde de nakende ommekeer in het openbaar leven aan en maakte zijn mannen klaar om die beginnende democratische beweging verder te stuwen en te leiden. Zonder het te beseffen drukte hij zijn stempel op de pioniers van het daensisme o.m. Aloys De Backer, Prosper De Pelsmaecker, Frans Sterck en Victor Soens.

Reeds lang vóór 1893 was op verschillende plaatsen in ons land de idee gegroeid een onafhankelijke christendemocratische en Vlaamse partij op te richten. Er was immers in brede kring ongenoegen over het regeringsbeleid op sociaal en Vlaams gebied. De arbeiders werkten voor een hongerloon in vaak mensonwaardige en ongezonde omstandigheden. De landbouwers waren verarmd door herhaalde mislukte

oogsten en de invoer van goedkope voedingswaren uit het buitenland. De vlaamsgezinden reageerden tegen de verdrukking van hun taal en cultuur.
Niemand minder dan Woeste zelf joeg de groep jonge mannen rond Jan Baptist Van Langenhaeke in de politiek en bracht hierdoor een beweging aan de gang die hem de pijnlijkste ervaringen in zijn politieke carrière zou bezorgen. De "Bewarende of Katholieke partij" vormde niet altijd het eensgezinde blok dat de uiterlijke schijn liet veronderstellen. Van stad tot stad, van kiescomité tot kiescomité waren er regelmatig wrijvingen. In 1891 lag Charles Woeste, de voorman van de "Bewarende Katholieke associatie" overhoop met de Katholieke Partij van Ninove en haar voorzitter-burgemeester De Cooman. Deze wou dat zijn kandidaat de brouwer Fransman zonder verkiezingen provincieraadslid zou worden. Om De Cooman schaakmat te zetten zocht Woeste naar een tegenkandidaat voor de provinciale verkiezingen van 1891 en vond Van Langenhaeke bereid zich kandidaat te stellen. De vrienden van "den advocaat" wierpen zich enthousiast in de kiesstrijd. Zij doorkruisten het kanton, hielden meetings en deelden kiesmanifesten uit die als opschrift "Klokke Roeland" droegen. Zij haalden hun slag thuis: Van Langenhaeke werd tot provincieraadslid verkozen. Meteen hadden "de Roelanders" zin gekregen in de politieke actie. Zij waren van mening dat het mogelijk was de "oude bewaarders" op zij te zetten en hun plaats in te nemen. De koppen werden bij elkaar gestoken en men besloot een weekblad uit te geven dat een band en een strijdmiddel zou zijn en de kern voor de verdere actie. Op 6 september 1891 verscheen het eerste nummer van "Klokke Roeland" aldus genoemd naar het opschrift van hun kiesmanifest uit de pas voorbije kiesstrijd. Het was bij D. Anneessens van Ninove gedrukt. In het hoofdartikel werd het programma van de "Roelanders" uiteengezet: *De brandende sociale*

kwestie staat op Roeland's rol aangetekend en de oplossing zal gezocht worden in de encycliek Rerum Novarum. Als een trouw katholiek volksminnend orgaan zal Klokke Roeland zich onder de brede plooien der pauselijke vlag scharen en hoopt door die vlagge gedekt hare lezers naar de behoudene maatschappelijke stranden te zullen henenvoeren. Zij zal niet aarzelen de hinderpalen door grote of kleine aanvoerders op de maatschappelijke lijnen samengehoopt uit de weg te ruimen.
Het blad verklaarde zich voorstander "*ener brede kieshervorming*" en wenste voor de arbeiders "*een ruim aandeel in 's lands zaken*". Het zou "*de overstroming der Scheldekom door de socialistische wateren beletten of bestrijden*". Het hoofdartikel was ondertekend door Jan Baptist Van Langenhaeke, Edmond Van Langenhaeke (burgemeester van Appelterre en broer van Jan Baptist), dokter Hilaire Van de Velde van Aspelare, Aloys De Backer van Denderhoutem, Prosper de Pelsmaecker van Denderleeuw, ingenieur Hector Van de Eynde van Voorde (schoonbroer van Victor Soens), Frans Sterck en Victor Soens van Aspelare. Het eerste nummer bevatte verder een lang artikel over Rerum Novarum waarin stond dat "*alle ellende met inbegrip van de uitbuiting van het volk door sommige meesters het gevolg is van de goddeloosheid en de Franse Revolutie zodat alleen de godsdienst de plaag onzer eeuw kan genezen*". Ook stonden er twee artikels in voor de boeren waarin o.m. de tabaksplanters opgeroepen werden om zich te verenigen om hun klachten inzake fiscaliteit te doen horen. Twee vlaamsgezinde artikels en een waarschuwing dat het socialisme op het platteland begon door te dringen maakten het weekblad volledig vol.
Het blad van de Roelanders verscheen week na week. De toon bleef gematigd dank zijn de invloed van de rustige Jan Baptist Van Langenhaeke die voorlopig zijn jonge mannen wist in te tomen. Maar de "Be-

waarders" (conservatieven) van Ninove roerden zich. Onder hun invloed liet drukker-uitgever Anneessens klokke Roeland vallen. Frans Sterck nam met financiële steun van J.B. Van Langenhaeke het blad over. Vanaf 1892 werd het conservatieve blad "De stad Ninove", dat ook bij Anneessens gedrukt werd, een harde bekamper en tegenstrever van de christendemocraten. De Roelanders bewerkten echter met hun weekblad de streek van Ninove en probeerden de makke bevolking wakker te schudden en op hun handen te krijgen. Ze pleitten o.m. in de verdere nummers van Klokke Roeland voor de invoering van de poll en de evenredige vertegenwoordiging. Van meetings die gegeven werden door de Roelanders zijn er weinig sporen terug te vinden in hun bladen. Vóór de winter van 1892-93 moeten er weinig meetings gehouden zijn. Waarschijnlijk zijn ze er definitief mee begonnen nadat ze begin 1893 in contact kwamen met de Zuidvlaamse Sprekersbond die onder leiding stond van Leonce Du Catillon. De Roelanders verbonden er zich toe om propaganda te maken voor de Vlaamse Beweging op hun meetings. Op de meeting te Pollare die gegeven werd door Aloys De Backer en Frans Sterck werd een nieuwe strijdmakker gewonnen namelijk smid Lambrecht. Die persoon werd een van de markantste figuren van de Christene Volkspartij.
De Roelanders hadden te Ninove een lokaal "Klokke Roeland" genaamd waar ze volksvergaderingen hielden. Waarschijnlijk was dit lokaal in de Geraardsbergse straat in het huis waar ook het weekblad Klokke Roeland gedrukt werd.
Bij het organiseren van hun meetings in herbergen ondervonden ze "tegenstand" van hun tegenstrevers "de Bewaarders". Deze konden sommige herbergiers overtuigen hun herberg aan de Roelanders te weigeren. Oud-senator Clement Prieels bezorgde ons een document dat dit feit bevestigt. Spijtig is het niet gedateerd, maar wij zijn bijna zeker dat het in de periode 1891-1892 moet gesitueerd worden. Het

luidde als volgt:
Vriend Taaf,
Gelief dezen avond om 6 uren op de vergadering in den paling te zijn. De reden is dat de roelanders ook geweest vragen hebben om er ook te vergaderen en Rozeken heeft hun op gezegd van niet te komen en alzoo verzoekt zij op de tijd te komen; zij zou dan liever als wij er allen op tijd zijn hare deur vastmaken. Indien het Benoit niet te moeilijk valt dat hij de vergadering maar helpt bijwoonen want ter oorzaak van de jaarmarkt zou het kunnen gebeuren dat er eenen of den anderen afgewezig is en gij weet zowel als ik dat Rozeken gaarne een potje verkoopt; en met ons dit plezier nu te doen met hun op te zeggen laten zij volgens mij al genoeg zien met wie zij van zin zijn het te houden en moeten wij haar trachten een weinig in te volgen. Gegroet, Alf. Berlengée.

Vooraleer de stichting van de Christene Volkspartij te schetsen willen we het eerst hebben over "Rerum Novarum". Op 15 mei 1891 verscheen de encycliek "Rerum Novarum", een boodschap van paus Leo XIII die langs de bisschoppen om gericht werd aan de katholieke wereld. "Rerum Novarum - over de nieuwe dingen of over nieuwe toestanden" is een begrip geworden voor de kerkelijke sociale beweging in het algemeen en voor de katholieke arbeidersbeweging in het bijzonder. De problematiek van de materiële en geestelijke toestand van de werklieden vormde de kern van de Sociale Kwestie van de 19de eeuw. In zijn encycliek erkende de paus die toestand als "de eerste en voornaamste kwestie". Hij achtte zich daarom genoodzaakt hieromtrent een dwingende uitspraak te doen.
In ons land was Rerum Novarum tijdens de eerste decennia na zijn verschijning vooral het referentiepunt van politieke twisten en van politieke verdeeldheid onder de gelovigen. De christendemo-

craten beschouwden het verschijnen van deze uitgesproken sociaal-gemotiveerde encycliek op zichzelf reeds als een feitelijke steun aan hun beweging, die enkele tijd voordien tot een zekere ontwikkeling was gekomen. Zij verwachtten dat dit document zou gaan werken als een katalysator, die het proces van de sociale en politieke bewustmaking zou versnellen. De christendemocraten ontleenden aan de encycliek de wettiging op het vormen van specifieke organisaties en verenigingen die een zekere autonomie moesten krijgen op economisch, sociaal en politiek terrein. De paus suggereerde immers dat dergelijke organisaties en verenigingen noodzakelijk waren om de werklieden weg te houden uit de invloedssfeer van het socialisme. De encycliek "Over de toestand van de werklieden" werd niet alleen referentiepunt maar ook twistpunt in de felle strijd tussen progressieven en conservatieve gelovigen in België. Die strijd vormde de aanleiding tot het ontstaan van twee strijdige sociaal politieke begrippen binnen één religieuze sfeer nl. die van "christelijk" en "katholiek".
De Roelanders schaarden zich achter de principes van de encycliek Rerum Novarum om de arbeiders een ruim deel te geven in 's lands zaken en "*een socialistische overstroming te beletten en te bestrijden*".

3. Het ontstaan van de christendemocratie te Aalst

Pieter Daens kocht in 1870 samen met enkele aandeelhouders het lokale katholieke weekblad "Het land van Aelst". Kort daarna stichtte hij een eigen weekblad "De Werkman" waarvan het eerste nummer op 15 augustus 1872 verscheen. Door de sappige stijl van de hoofdredacteur kenden deze twee bladen een enorm succes. De Werkman kwam in bijna alle gezinnen en had een oplage van circa 25.000 exemplaren. Vanaf het begin van zijn journalistieke activiteit

was Pieter Daens begaan met de zorgen en kommer van het "werkvolk". Regelmatig schandvlekte hij de "verbeesting van 't volk" door dronkenschap en ontucht. De "orgelbals" waar de jeugd het zuur gewonnen geld leerde verbrassen, kregen het hard te verduren. Pieter Daens trachtte de katholieke burgerij het gevaar te doen inzien dat een armoedig en verbeest volk ongetwijfeld naar het socialisme gedreven wordt. Hij riep op tot een christelijk socialisme waarmee hij geen politieke arbeiderspartij maar een beroepsgroepering bedoelde.
De encycliek Rerum Novarum sterkte Pieter in zijn overtuiging. Hij twijfelde er niet meer aan dat zijn sociale en democratische opvattingen het nu zouden halen. Met belangstelling volgde Pieter Daens de beweging van de Roelanders, die zijn vrienden werden omdat zij dezelfde ideeën verkondigden.
In januari 1892 probeerde Pieter Daens zijn droom waar te maken langs het Vlaamse Taalgilde "Het Davidsgenootschap". Dit was een kring van "letterlievenden" die in Aalst in 1865 opgericht was. De leden hiervan noemden zich Vlaams en katholiek en kwamen zich maandelijks oefenen in het spreken en schrijven van de moedertaal.
Op zijn aandringen lieten de Roelanders zich in blok inschrijven als werkende leden. Op de bestuursvergadering van februari 1892 waren ze allen aanwezig en ook Pieter Daens en zijn drukkersgast Petrus Van Schuylenberg waren er. We kunnen stellen dat dit de allereerste samenkomst geweest van de latere stichters van de Christene Volkspartij. Pieter Daens en J.B. Van Langenhaeke ,die reeds geruime tijd werkend lid waren van het genootschap, probeerden een nieuwe koers te geven aan het Taalgilde. Ze wilden deze volledig losmaken van de katholieke partij en ze inschakelen bij een beweging die de Roelanders reeds op gang hadden gezet. Op de volgende vergaderingen van het Taal-

gilde pleitte P. Daens dat het Taalgilde zich zou inrichten als een volksbond en zijn werking zou aanpassen aan de sociale kwestie. Medio 1892 begon Pieter Daens de ideeën die hij in het Taalgilde naar voren gebracht had ook in zijn weekbladen te verkondigen. Hij schreef o.m. "*Elke mens zijn moet brood verdienen op een wijze die overeenkomt met zijn stoffelijke en zedelijke behoeften, met zijn weerdigheid*". "*Al de billijke eisen der socialisten ten voordele van de werklieden, moeten door een christene volkspartij worden verwezenlijkt*". Deze woorden vielen echten in dovemansoren bij de behoudsgezinde katholieken.

4. De stichting van de Christene Volkspartij

Pieter Daens in Aalst en de Roelanders in de streek van Ninove verdedigden in de periode 1891-93 nagenoeg hetzelfde programma. Ze wilden de Katholieke Partij vernieuwen, democratiseren en een grotere krachtdadigheid geven. De invoering van het meervoudig algemeen stemrecht waartoe na ruim twee jaar voorbereiding in april 1893 werd besloten in het Parlement schiep daartoe zowel de mogelijkheid als een dringende noodzaak. Enkele dagen vóór het meervoudig algemeen stemrecht in de Kamers zou worden gestemd schreef Pieter Daens een brief naar Frans Sterck, uitgever van Klokke Roeland, waarin hij om een ontmoeting met Roelanders vroeg. Hij kreeg als antwoord op zijn brief: "Donderdag 13 april te 3 u. in Okegem aan het station. Wij zullen daar zijn in de herberg".
Over het verloop van deze bijeenkomst schreef Pieter Daens: "*Dien dag in een klein herbergsken, op een soort van kelderkamerken, mijn hert zwom in geestdrift bij het zien en horen spreken dier vast overtuigde en kloeke mannen: Aloys De Backer, dokter Van de Velde, Jan Baptist Van Langenhaeke, Frans Lambrecht, Frans Sterck en Prosper De Pels-*



Foto 1: Rechts het huis waar de Daensistische partij gesticht werd.



Foto 2: Muziekfeest van de katholieke fanfare. Op de achtergrond de herberg en kolenhandel van Hippoliet De Boitselier.



Foto 3: De Ninoofse drukkerij van Klokke Roeland. Uiterst links Hector Planckaert, uiterst rechts Jan Baptist De Boitselier, verantwoordelijke uitgever.



Theodoor Van Houtem



Jan Baptist De Boitselier

Frans Van Holsbeek







Jozef Van Isterdael
(Burgemeester 1922-1927)

maecker. De gedachten werden gewisseld, de goede overeenkomst bestadigd, de vaste wil uitgedrukt, de warme hand gedrukt niet tot vaarwel maar tot een tweede bijeenkomst, acht dagen later in hetzelfde Okegem. Op de tweede bijeenkomst met dezelfde personen werd de toestand nader besproken; er zou een "Volkspartij" gesticht worden, ze zou de naam dragen van "Christene Volkspartij" niet om scheuring te brengen maar om de Katholieke Partij te hervormen naar eisch der omstandigheden; een duidelijk programma zou opgesteld worden en een derde bijeenkomst zal plaats hebben te Ninove.
Pieter Daens kreeg de opdracht aan zijn broer priester Adolf Daens te vragen op de vergadering aanwezig te willen zijn. Adolf had reeds op menige meeting gesproken over de "Evenredige Vertegenwoordiging" en had grote bijval bij de jonge mannen van de Katholieke Partij. Acht dagen later was priester Adolf Daens aanwezig op de vergadering die te Ninove plaats had. Op die bijeenkomst werd alles nog eens goed overwogen en werd het programma van de nieuwe partij in grote lijnen vastgelegd. In een volgende vergadering die plaats had te Aalst op "Chipka" werd het programma, dat in duidelijke bewoordingen opgesteld was, goedgekeurd. Daar werd ook beslist dat Aalst en Ninove elk 15000 "afdruksels" van het programma zouden leveren en dat die 30000 briefjes op één week tijd zouden verspreid worden in de 72 gemeenten van het arrondissement.

Dat de Christene Volkspartij in april 1893 werd gesticht was geen toeval. Dat de stichting te Okegem gebeurde is misschien wel verwonderlijk. Waarom koos Frans Sterck Okegem als vergaderplaats en in welke herberg zijn die eerste twee vergaderingen doorgegaan?
Tot voor korte tijd was ik ervan overtuigd - en nog vele andere personen met mij - dat de Christene Volkspartij gesticht werd in het huis waar Jan De

Boitselier vanaf zijn huwelijk in 1907 tot aan zijn dood in 1957 gewoond had namelijk in het huis op het Dorp met huisnummer 34. Dit huis is nu bewoond door het echtpaar Philippe Hemelsoet - Marise Baeyens. Enkele weken geleden gingen we ons licht opsteken bij mevrouw Jan Bellefroid - Madeleine De Boitselier, dochter van wijlen Jan De Boitselier die sinds haar huwelijk in 1943 te Borgloon verblijft. Madeleine beweerde met klem dat de Christene Volkspartij in 1893 gesticht is in de herberg van haar oom Gustaaf, broer van Jan. Die herberg was gevestigd in het huis nr. 32 en is nu bewoond door Sylvain Van Isterdael - De Smet Angèle.
Madeleine vertelde ons ook dat haar vader die in die jaren nog ongehuwd was veel bij zijn broer over de vloer kwam.
Volgens het bevolkingsregister van 1890-1900 woonde Jan begin de negentiger jaren bij zijn oom Jan Baptist. Dit huis werd in 1892 eigendom van Hippoliet, broer van Jan, die er ook een herberg uitbaatte en handel in kolen dreef. Op 31/12/1891 verhuisde hij met zijn zuster Nathalie naar het huis nr. 2 van de Rattenberg (nu Leopoldstraat). Het gebouw waarin het echtpaar Gustaaf De Boitselier - Maria Theresia Van de Perre een herberg openhield was voorheen het neerhof (gebouwen dienstig voor de huisdieren) van een vrij belangrijke hoeve die eigendom was van Petrus De Boitselier - Grijseels. Later werden er drie huizen gemaakt van het oorspronkelijke erf. Het middelste huis nu bewoond door de gezusters Van Damme was de kavel van Jan en Nathalie De Boitselier. Deze verhuurden het eerst aan stationschef Jules Brixy die het eind de jaren 90 inkocht. Op zijn beurt verkocht hij het huis in 1902 aan secretaris Alexis Van Damme. Rechts daarvan staat het huis waarvan het dak nog getuigt dat het een verbouwing van een voormalige schuur is.
Wij zijn er bijna zeker van dat Jan De Boitselier

enige binding had met de Roelanders van Ninove. Waarschijnlijk las hij Klokke Roeland en ging regelmatig naar de meetings die de Roelanders in Ninove en omliggende dorpen hielden. Waarschijnlijk heeft hij op één van de meetings Frans Sterck, de drukker - uitgever van Klokke Roeland leren kennen die hem dan als drukkersgast aanwierf. Jan de Boitselier zal waarschijnlijk aan Frans Sterck voorgesteld hebben de vergaderingen te houden te Okegem in de herberg van zijn broer Gustaaf die dicht bij het station stond. Okegem was zowel van Ninove als vanuit Aalst gemakkelijk te bereiken langs de spoorweg.

5. Christene Volkspartij contra Katholieke Partij

Terwijl de meetings in het kanton Ninove aan de gang waren trad de Christene Volkspartij in de eerste dagen van augustus 1893 officieel in de openbaarheid door haar programma te verspreiden op 30000 exemplaren. Ondertekenaars waren de Aalstenaars: Adolf en Pieter Daens en Petrus Van Schuylenbergh, de Roelanders: Aloys De Backer, Prosper De Pelsmaecker, Frans Sterck, dokter Van de Velde en Jan-Baptist Van Langenhaeke en door advocaat Paul Guillemin van Geraardsbergen. Zo waren de drie steden van het arrondissement Aalst vertegenwoordigd.
Het waren vooral de belangen van boeren en arbeiders die in het programma der Christene Volkspartij de aandacht kregen. Er werd tevens gepleit voor een hervorming van het belastingstelsel, voor taalgelijkheid en schoolvrede, voor afschaffing van de loting bij het leger en vermindering van de militaire uitgaven. Het was een vooruitstrevend en sociaal programma dat zowel onder een deel van de katholieke en liberale burgerij als onder de arme plattelandsbevolking van boeren en werklieden aanhangers vond. Het was vooral pragmatisch gericht

en duidde voor de verschillende problemen een haalbare oplossing. Het vertoonde talrijke overeenkomsten met de programmaverklaringen van socialisten en progressieve liberalen. Het bood echter als geheel een christelijk alternatief tegen een linkse maatschappijvisie.
Het was de stichters van de Christene Volkspartij niet om een autonome politieke partij te doen. Hun bedoeling was echt druk uitoefenen op de "Bewarende Associatie" en door een tijdelijke "afscheuring" hun democratische, sociale en Vlaamse eisen kracht bijzetten.
In de loop van 1894 bleek dat een overeenkomst met de conservatieve katholieke leiders niet mogelijk was en de christendemocraten kozen bewust voor de confrontatie. Het succes dat de Christene Volkspartij behaalde bij de parlementsverkiezingen van oktober en december 1894 in het arrondissement Aalst bewees dat het programma de weerspiegeling was van de echte noden van de Vlaamse bevolking. De stichters waren bijgevolg geen irreële dromers maar sociaal bewogen idealisten en mannen van de daad.

***

JAN-BAPTIST DE BOITSELIER, VOORMAN VAN DE CHRISTEN DEMOCRATEN TE OKEGEM[2]

door Jozef Van der Speeten

Het past zeker in het kader van vorige bijdrage dat we aan de man van het eerste uur en de "voorman" van de daensisten te Okegem een bijdrage wijden. Jan-Baptist De Boitselier werd op 19 maart 1869 te Okegem geboren als zesde kind van Adriaan-Lodewijk, geboren te Okegem, en Maria-Josepha Callebaut afkomstig van Erembodegem. Na hem werden nog drie kinderen geboren die echter vroegtijdig stierven. Zijn moeder overleed in 1874 op 41-jarige leeftijd, enkele maanden na de dood van het negende kind. Het vierde en vijfde kind van het gezin stierven ook korte tijd na de geboorte zodat Jan-Baptist in feite de jongste werd van het gezin. Pastoor C.J. De Vriendt doopte Jan-Baptist op 19 maart en schreef in het doopregister dat hij geboren was omstreeks het vierde uur van de morgen. Als peter fungeerde Jan-Baptist De Boitselier (broer van Adriaan) en Maria Antonia Callebaut.
Het gezin De Boitselier verbleef tot 1866 in het ouderlijk huis op het Dorp en verhuisde toen naar de Kouterbaan waar het een kleine boerderij uitbaatte en een herberg en winkel openhield.
Vader Adriaan-Lodewijk overleed in 1881, 59 jaar oud zodat de vier overblijvende kinderen vroeg wees waren (Jan -Baptist was pas 12 jaar). Waarschijnlijk keerden ze terug naar het voorvaderlijk huis op het Dorp waar ze opgenomen werden door oom Jan-Baptist.
In welke instelling hij lagere school te Okegem

---

[2] Met dank aan mevrouw Jan Bellefroid-De Boitselier Madeleine die heel wat gegevens over haar vader doorspeelde.

liep kunnen we niet met zekerheid zeggen. U moet weten dat er in 1879 de fameuze schoolwet uitgevaardigd werd die heel wat verdeeldheid zaaide. In Okegem waren er van 1879 tot 1884 twee scholen: een officiële (gemeenteschool) en een katholieke (opgericht door de familie Van Holder - Hendrickx).
Hij kreeg als jonge knaap zeker les van meester Juliaan Van der Speeten die gemeenteonderwijzer was van 1859 tot 1896. Of hij meeging met meester Juliaan naar de in 1879 opgerichte gemeenteschool of schoolliep in de vrije school weten we niet.
Hij trok waarschijnlijk nadat hij zijn eerste communie (= plechtige communie) gedaan had naar het college van Ninove. In het Liber Memorialis staat zijn naam vermeld in het jaar 1886. Jean De Boitselier van Okegem verdiende de 2de prijs in gymnastiek in het 3de voorbereidende jaar. De prijsuitdeling had toen plaats op 12 augustus en er waren 202 leerlingen ingeschreven in het college.
In 1889 - hij was toen 20 jaar oud - werd hij ingeschreven in het militieregister. Hij werd daarin geboekt als landbouwer en was bij de keuring slechts 1,68 m groot.
Omdat hij zo klein van gestalte was werd hij "Zjangsken" geheten. Daar zijn broer Hippoliet, die met 1,61 m de kleinste was van de gebroeders De Boitselier (Gustaaf was 1,79 m groot), dienst deed in het leger werd Jan vrijgesteld van militaire dienst.
Begin de negentiger jaren werd hij waarschijnlijk "gegrepen" door de christendemocratische beweging van de Roelanders. In voorgaande bijdrage werd de hypothese verdedigd dat Jan Baptist ervoor zorgde dat de eerste twee vergaderingen van de Roelanders met Pieter Daens in de herberg van zijn broer Gustaaf doorgingen. Heel zeker informeerde hij Frans Sterck over mogelijke plaatsen te Okegem waar priester Daens en zijn medewerkers meetings konden houden. Zijn dochter Madeleine vertelde me dat er

een meeting doorging op de boomgaard van Pieter Debbaut op het Dorp. Na zijn toespraak kon priester Daens zich te goed doen aan een lekkere kop melk. Op 13 juni 1895 verhuisde Jan-Baptist samen met zijn zuster Nathalia naar Ninove en ging zich vestigen in de Geraardsbergsestraat nr. 5. In dit huis verbleef vanaf januari 1893 tot april 1895 Frans Sterck die er het weekblad Klokke Roeland drukte. Het huis was ook bewoond door "schrijver" Edgard Soetens-De Middeleer en zijn drie kinderen. Van 1895 tot 1898 was Jan drukker en verantwoordelijke uitgever van Klokke Roeland, dat in 1895 gedrukt werd op 3000 ex. Hij drukte verder ook nog in de N.V. Drukkerij Klokke Roeland (opgericht in 1895) Jong Brussel, een orgaan van de Vlaamse studentenbeweging en het weekblad Het Duifken van de Dender. Dit informatieblad verscheen vanaf februari 1893 elke woensdag voor duivenmelkers op vier pagina's. Vanaf september 1893 verscheen het nog slechts tweemaal per maand. Hoofdredacteur van dit blad was dokter Hilaire Van de Velde van Aspelare. Deze was voorzitter van de duivenmelkersmaatschappij "De Denderbond". Wie geabonneerd was op dit blad kon gratis raad inwinnen bij een advocaat (waarschijnlijk bedoelde men J.B. Van Langenhaeke of A. De Backer).
Tot eind de tachtiger jaren gingen de arbeiders vooral in de kroegen hun verzet zoeken. Begin de negentiger jaren werden ze aangespoord duiven te houden. Frans Sterck kwam toen met de idee om met een "duivenmelkersblaadje" uit te pakken. Tussen het duivennieuws kom men immers allerlei zaken over de partij meedelen.
Vanaf 1896 werden de daensistische weekbladen De Werkman, Het Land Van Aelst en Klokke Roeland als "verboden lectuur" bestempeld. De Gentse bisschop had een nota opgesteld die in alle kerken van het Aalsterse moest worden voorgelezen. Hierin stond vermeld dat al wie deze bladen nog las niet meer

als "katholiek" bestempeld mocht worden.
Om financieel rond te komen waren deze bladen verplicht een plaats in te ruimen voor een speciale rubriek die "strijdpenning" betiteld werd. Door deze "penningen" (geldelijke bijdrage), geschonken door lezers die in ruil hiervoor een regeltje tekst mocht inlassen, konden de door de kerkelijke overheid "verboden" bladen recht gehouden worden. Vanaf 1896 doorsnuffelden een groot aantal "katholieke" advocaten de "Democratische Gazetten" om toch maar iets te vinden wat verkeerd was. De verantwoordelijke uitgevers en drukkers werden bestormd met processen voor "smaad en eerroof". Jan De Boitselier kreeg het ook te verduren. "*Voor twee regelkes strijdpenning kreeg Klokke Roeland 2200 fr. te betalen waarvan Jan De Boitselier drij maanden gevang uitdeed te Oudenaarde*" schreef Pieter Daens in zijn boek over Priester Daens.
Madeleine vertelde me hierover dat haar vader feestelijk afgehaald werd toen hij van Oudenaarde terugkwam. Op 26 juli 1899 kwam Jan zich terug in Okegem vestigen. Immers vanaf 1898 was Klokke Roeland in handen van Petrus Van Schuylenberg gekomen die zich op het Kerkplein te Ninove vestigde. Hij verhuisde in 1901 zijn drukkerij naar Aalst en werd daar een directe concurrent van de bladen van Pieter Daens.
Om de Christene Volkspartij financieel te kunnen steunen verkocht Jan zijn erfdeel (huis nr. 33 op de Plaats) aan stationschef Brixy die het in 1902 aan Alexis Van Damme verkocht. In 1898 werd de "Priester Daenspenning" gesticht. Dit fonds, bijeengebracht met de "centjes" van partijleden en sympathisanten hielp priester Daens een bestaan te verzekeren.
Begin de jaren 1900 solliciteerde Jan-Baptist voor een vaste betrekking. Die vond hij te Brussel in het "Magasin de la Bourse" waar hij een paar jaar op een bureel werkte. In 1905 kon hij als bediende

in een verzekeringsmaatschappij beginnen en hij bleef er tot pensioenleeftijd.
Op 23 juli 1907 trad Jan De Boitselier te Liedekerke in het huwelijk met Maria Louisa Rijdant (dochter van de Impegemse molenaar). Uit dit huwelijk sproten twee kinderen: Gustaaf (°7/8/1908) en Clara Theresia Magdalena (°21/8/1911). Het gezin verbleef eerst een paar jaar in huis nr. 33 op het Dorp nl. het huis van de oude koster waar op dit ogenblik Richard Vleeschouwer woont. Begin de twintiger jaren kochten ze het huis op het Dorp met huisnummer 32 waarin "Louisken" een café openhield. Jan stelde zich in 1909 kandidaat voor het ambt van ontvanger van het Bureel van Weldadigheid (het latere O.C.M.W.). Tweede kandidaat was Modest Suys (koster-winkelier) die verkozen werd.
In 1921 stond Jan Baptist voor de eerste maal op de lijst van de Christen Democraten voor de gemeenteraadsverkiezingen. Hij was lijsttrekker of kopman. Deze verkiezingen gingen door op 24 april 1921 en leverden voor de daensisten of donzjen een prachtige overwinning op. De "Christen democraten" (onder deze naam zijn ze van 1895 tot 1938 opgekomen) behaalden 6 van de 9 te begeven zetels. Dit was een duidelijke afstraffing voor de Katholieke Partij (kattekoppen in de volksmond). Als we de cijfers van deze eerste na-oorlogse verkiezing wat nader bekijken valt op dat de daensistische lijst heel wat meer lijst- of kopstemmen behaalde als de katholieke lijst. De Democraten die in de kiesstrijd op huisbezoek gingen vroegen aan hun kiezers vooral "op de kop van nr. ... te stemmen". "De kop af": luidde de afspraak. Hoewel Jan De Boitselier reeds op 22 juni 1921 door de nieuwe gemeenteraad aangeduid werd als kandidaat-burgemeester is hij nooit in die functie benoemd. Zijn voordracht als burgemeester werd gesteund door zijn vriend volksvertegenwoordiger Leonce Du Catillon die hem bij de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken Carton

de Wiart sterk aanbevolen had. In 1922 werd Jozef Van Isterdael als burgemeester van Okegem benoemd en Jan De Boitselier werd eerste schepen. Bij de verkiezingen van 1926 verloren de Christen Democraten nipt en nadien kwamen ze niet meer aan het bestuur. Jan De Boitselier stond in 1926, 1932 en 1938 telkens op de lijst van de Democraten maar niet meer als lijsttrekker. In 1946 stond hij (hij was toen 77 jaar) paraat als lijsttrekker van de "Vlaamse Democraten". Deze lijst telde slechts drie leden, hij had maar twee personen bereid gevonden om samen met hem de strijd te hervatten. Niemand van de lijst werd verkozen. Dit betekende voor Jan het roemloos einde van een lange politieke loopbaan. Jan De Boitselier overleed te Okegem op 5 juli 1957 in de gezegende leeftijd van 88 jaar. Zijn vrouw "Louisken uit de molen" overleed enkele jaren later bij haar dochter te Borgloon. Wij willen deze bijdrage besluiten met enkele treffende zinnen die op het gedachtenisprentje staan afgedrukt en die zo treffend dit rijkgevulde leven samenvatten. "Als aankomende jonge man werd hij gegrepen door de idealen der sociale rechtvaardigheid en naastenliefde die toentertijd in de persoon van Priester Daens hun edele voorvechter vonden. Heel zijn leven stond in het teken van deze volkse trouw in dienst van zijn medemensen. Velen kunnen getuigen van het in-goede karakter van deze stille man. Eenieder die omgang met hem had, voelde spontaan de warmte van een gemoed dat enkel op goedheid en begrip voor elke nood was afgestemd".

OVER OKEGEM

Journalist Rik van Cauwelaert schreef in Knack, 23ste jaargang van 24-30 maart 1993 een artikel met als titel: Aalst: De voorstad groeit.Speuren naar sporen van Daens. We plukken enkele zinnen uit dit artikel.
Wie hoopt in Aalst nog sporen te vinden van priester Daens en van het daensisme, kan lang zoeken. De stad heeft haar negentiende-eeuwse verleden afgebroken...
...Neen, als er al een plek met biezondere historische waarde voor het daensisme overblijft, dan valt ze niet in Aalst te zoeken, maar in Okegem, nu een deelgemeente van Ninove. In het station van deze landelijke plek, geprangd tussen de Dender en de weg Ninove-Aalst, ontmoette Pieter Daens op 15 april 1893 de mannen van Ninove, Denderleeuw, Appelterre om het blad Klokke Roeland, met wie hij de Christene Volkspartij stichtte...

***

KONINKLIJKE HARMONIE EENDRACHT IS MACHT

Wanneer U dit leest hebben het bestuur en de muzikanten het feest van hun 70-jarig bestaan achter de rug. Hun lokaal werd zopas vernieuwd en vergroot. Dit werk werd door henzelf met eigen volk uitgevoerd. Door hun belangeloze inzet leveren ze het bewijs dat, in een tijd van "niets voor niets", hun aanhankelijkheid, inzet en enthousiasme voor hun vereniging zeer groot is. Proficiat voor deze prestatie! Nog vele jaren!
Bij de afbraak van de oude muur werden muurschilderingen ontdekt. Men veronderstelt dat het decorschilderijen waren voor een of ander toneelspel. Zeker is men echter niet. Foto's ervan werden afgedrukt in het ledenblad van de harmonie Imago.

INHOUD

Voorgeschiedenis en stichting van de Christene Volkspartij ..... p. 1
Jozef Van der Speeten

Jan-Baptist De Boitselier, voorman van de Christen Democraten te Okegem ..... p. 15